

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโอกาสในการรับรู้เกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตการศึกษา 11
2. เพื่อศึกษาโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตการศึกษา 11
3. เพื่อเปรียบเทียบโอกาสในการรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตการศึกษา 11 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และภูมิลำเนา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากร เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 จำนวน 5,137 คน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 จำนวน 1,620 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตการศึกษา 11 ปีการศึกษา 2528 รวมประชากรทั้งสิ้น 6,757 คน
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้กลุ่มตัวอย่าง 370 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Multi - stage Sampling
2. การรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ชุด โดยผู้วิจัยนำไปส่งและรับคืนด้วยตนเอง ใ้รับแบบสอบถามคืนทุกฉบับ เมื่อคัดเลือกรับแล้วได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ทั้งสิ้น 339 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.62
3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละซึ่งคำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของนักศึกษาในเขตการศึกษา 11 เกี่ยวกับโอกาสในการรับรู้และการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากครอบครัว สถานศึกษา และท้องถิ่น เพื่อเป็นประโยชน์แก่กรมอาชีวศึกษา และสถานศึกษาในสังกัด ในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนทำนุบำรุง ส่งเสริมประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็นที่นิยมแพร่หลายในหมู่ประชาชนโดยเฉพาะวัยรุ่นต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาอาชีวศึกษาชายมากกว่าหญิง กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา และชัยภูมิ มากกว่า จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ ส่วนใหญ่มักมีบ้านเรือนอยู่นอกเขตเทศบาล พูดภาษาไทยอีสานหรือภาษาลาวมากที่สุด นอกจากนี้ยังพูดภาษาไทยโคราช เขมร ภาษาไทยภาคกลาง และส่วย อีกด้วย

2. โอกาสในการรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- ก. ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและมรดก ได้แก่ ตักตัมไฟ โคนจุก กินคองงับเสื่อนกั ทำบุญต้ออายุ และการตั้งศาลพระภูมิ
- ข. ประเพณีเกี่ยวสังคม ได้แก่ บุญช่าฮะ บุญสงกรานต์ บุญกุ่มข้าวใหญ่ การผูกเสี่ยว ลอยกระทง การแข่งเรือ ตู้อัญญ และสร้างน้ำพระ รคน้ำญี่ใหญ่

ก. ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่ บุญคุณदान บุญข้าวจี บุญบั้งไฟ บุญข้าวสาก การขอฝน และการลงแขก

ง. ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ได้แก่ บุญเข้ากรรม บุญผะเหวด บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญกฐิน บุญข้าวประดับดิน การบวชนาค บุญวิชาญบูชา พิธีโศกนา และบุญกระยาสาธ

จ. ประเพณีเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่น ได้แก่ เพลงโกรธา หมอลำ เข็ง กัณฑ์ริม เรือมอันเร กโนมคิงคอง เรือมทรต เรือมอาโย เจริบง และ มโหรี

2.1 โอกาสในการรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของนักศึกษาชายและหญิงปรากฏดังต่อไปนี้

2.1.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและบุคคล จากแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิงรู้จักประเพณีกินคอง งันเฮือนดี การตั้งศาลพระภูมิ โคนจุก และทำบุญต้ออายุ แต่ไม่ค่อยรู้จักประเพณีตัดผมไฟ โดยนักศึกษาได้รับความรู้ในเรื่องเหล่านี้จากครอบครัว ท้องถิ่น มากกว่าสถานศึกษา ประเพณีที่ควรได้รับการส่งเสริม ได้แก่ กินคอง งันเฮือนดี ตัดผมไฟ และโคนจุก ส่วนประเพณีที่ไม่ควรส่งเสริม ได้แก่ การตั้งศาลพระภูมิ และทำบุญต้ออายุ ครอบครัวควรเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและบุคคลมากที่สุด ในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประเพณี ทั้งนักศึกษาชายเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีตัดผมไฟ ทำบุญต้ออายุ และการตั้งศาลพระภูมิ น้อยกว่านักศึกษาหญิง และนักศึกษาหญิงเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีโคนจุกมากกว่า นักศึกษาชาย

2.1.2 ประเพณีเกี่ยวกับสังคม จากแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาทั้งเพศชายและหญิงรู้จักประเพณีบุญสงกรานต์ ลอยกระทง การผูกเสี่ยว และแข่งเรือ เช่นเดียวกัน แต่นักศึกษาชายรู้จักประเพณีบุญข้าส๊ะ บุญกุ่มข้าวใหญ่ มากกว่านักศึกษาหญิง และนักศึกษาหญิงรู้จักประเพณีสู่ขวัญ สรงน้ำพระ รคน้ำผู้ใหญ่ มากกว่านักศึกษาชาย นักศึกษาต่างก็เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีบุญสงกรานต์ แข่งเรือ มากที่สุด เช่นเดียวกัน และนักศึกษาชายเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีบุญข้าส๊ะ บุญกุ่มข้าวใหญ่ มากกว่านักศึกษาหญิง แต่นักศึกษาหญิงเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีการผูกเสี่ยว สู่ขวัญ สรงน้ำพระ

รศนำผู้ใหญ่ และดอยกระพง มากกว่านักศึกษาชาย ทั้งครอบครัว สถานศึกษา และ
ท้องถิ่น ต่างก็เป็นแหล่งความรู้ อีกทั้งควรร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีเหล่านี้ด้วย
สำหรับการจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีนั้น นักศึกษาชายเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีแข่งเรือ
บุญสงกรานต์ และบุญซำฮะมาก แต่นักศึกษาหญิงเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญสงกรานต์
ดอยกระพง บุญกุ่มข้าวใหญ่ สรงน้ำพระ รศนำผู้ใหญ่ มาก ส่วนประเพณีที่นักศึกษาชาย
เข้าร่วมกิจกรรมน้อยที่สุด คือ สุขาวัญ และประเพณีแข่งเรือเป็นประเพณีที่นักศึกษาหญิง
เข้าร่วมกิจกรรมน้อยที่สุด

2.1.3 ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ จากแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษา
ทั้งชายและหญิงต่างก็รู้จักประเพณีบุญคูณลาน การลงแขก มาก และไม่คอยรู้จักประเพณี
บุญข้าวจี บุญข้าวสาก เช่นเดียวกัน อีกทั้งเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีการลงแขก
บุญคูณลาน และบุญข้าวสาก แต่ไม่ควรส่งเสริมประเพณีขอฝน ครอบครัว และท้องถิ่น
เป็นแหล่งความรู้ที่ดี อีกทั้งควรเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีค่านี้นี้ด้วย ในการจัด
กิจกรรมส่งเสริมประเพณีนั้น นักศึกษาชายเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีการลงแขก บุญข้าวจี
มาก แต่นักศึกษาหญิงเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญคูณลาน บุญข้าวสาก บุญข้าวจี และ
บุญบังไฟ มาก และนักศึกษาต่างก็ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีขอฝนเช่นเดียวกัน

2.1.4 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา จากแบบสอบถาม พบว่า
นักศึกษาชายและหญิงต่างก็รู้จักประเพณีบุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญวิสาขบูชา และ
การบวชนาถ แต่ไม่ค่อยรู้จักประเพณีบุญข้าวประดับดิน บุญเข้ากรรม และบุญกฐิน ผ้าป่า
นักศึกษาชายเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีเกี่ยวกับศาสนาทุกประเพณี เช่นเดียวกับนักศึกษา
หญิง ส่วนประเพณีที่นักศึกษาเห็นว่าไม่ควรส่งเสริมคือ ประเพณีบุญเข้ากรรม ครอบครัว
สถานศึกษา และท้องถิ่น ต่างก็เป็นแหล่งความรู้ของนักศึกษาเช่นเดียวกัน อีกทั้งควร
ร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีค่านี้นี้ให้สืบไปด้วย ในการจัดกิจกรรมส่งเสริม
ประเพณีนั้น นักศึกษาทั้งชายและหญิงต่างเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญเวส บุญเข้าพรรษา
บุญกระยาสารท บุญวิสาขบูชา และอิทธิโคนตา เช่นเดียวกัน แต่นักศึกษาหญิงเข้าร่วม
กิจกรรมประเพณีบุญออกพรรษา บุญกฐิน ผ้าป่า บุญข้าวประดับดิน และการบวชนาถ
มากกว่านักศึกษาชาย และต่างก็เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญเข้ากรรมน้อยที่สุด เช่น
เดียวกัน

2.1.5 ประเพณีเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่น จากแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาทั้งชายและหญิงรู้จักเพลงโคราช มโหรี หมอลำ เจี๊ง เป็นอย่างดี แต่ไม่ค่อยรู้จักเรือมตรต เรือมอันเร และเรือมอาโย ในการส่งเสริมประเพณีนักศึกษาทั้งชายและหญิงต่างก็เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีด้านนี้ทุกประเพณี โดยสถานศึกษาและท้องถิ่นควรเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริม เพราะเป็นแหล่งที่ให้ความรู้แก่นักศึกษามากอยู่แล้ว ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประเพณี นักศึกษาทั้งชายและหญิงต่างก็เข้าร่วมกิจกรรมกันตรีม กโนมกิงต๋อง เจรียง เรือมอาโย เรือมตรต เรือมอันเร เช่นเดียวกัน

2.2 โอกาสในการรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปรากฏผลดังนี้

2.2.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและบุคคล จากแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาทั้ง 2 ระดับรู้จักประเพณีกินคอง งันเฮือนดี เป็นอย่างดี และไม่ค่อยรู้จักประเพณีตัดผมไฟ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงรู้จักประเพณีการตั้งศาลพระภูมิ โคนจุก มากกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ส่วนการส่งเสริมประเพณีนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีกินคอง งันเฮือนดี และไม่ควรถูกส่งเสริมประเพณีทำบุญตออายุ และการตั้งศาลพระภูมิ ครอบครว และท้องถิ่นเป็นแหล่งให้ความรู้ส่วนใหญ่แก่นักศึกษา จึงควรเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีด้านนี้ด้วย ส่วนใหญ่นักศึกษาทั้ง 2 ระดับต่างก็เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีกินคอง งันเฮือนดี และไม่คอยเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีการตั้งศาลพระภูมิ นอกจากนี้นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพยังเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีทำบุญตออายุ โคนจุก และตัดผมไฟน้อยกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงอีกด้วย

2.2.3 ประเพณีเกี่ยวกับสังคม จากแบบสอบถาม พบว่านักศึกษาทั้งสองระดับรู้จักประเพณีบุญสงกรานต์ ลอยกระทง เป็นอย่างดี แต่ไม่ค่อยรู้จักประเพณีบุญช่าชะ และบุญกุ่มข้าวใหญ่ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพรู้จักประเพณี การผูกเสี่ยว สูขวัญ สรงน้ำพระ รดน้ำผู้ใหญ่ และแข่งเรือ น้อยกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อีกทั้งยังเห็นว่าควร

ส่งเสริมประเพณีบุญสงกรานต์ ลอยกระทง มากที่สุด และควรส่งเสริมบุญกุ้มข้าวใหญ่ น้อยที่สุด เช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับประเพณีเหล่านี้จากครอบครัวและท้องถิ่น ดังนั้นจึงเห็นว่าครอบครัวและท้องถิ่นควรเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณี มากกว่าสถานศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่ต่างก็เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประเพณีบุญสงกรานต์ ลอยกระทง ตรงนำพระ รคน้ำพุใหญ่ มาก และเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประเพณีแข่งเรือ การผูกเสี่ยว น้อยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญกุ้มข้าวใหญ่ สุขาวัญ น้อยกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แต่เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญข้าวฮ่อมมากกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

2.2.3 ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ จากแบบสอบถาม พบว่านักศึกษา ทั้ง 2 ระดับรู้จักประเพณีบุญคุณदान บุญบั้งไฟ การลงแขก และการขอฝน เป็นอย่างดี อีกทั้งไม่ค่อยรู้จักประเพณีบุญข้าวสาก บุญข้าวจี เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีบุญคุณदान บุญบั้งไฟ บุญข้าวสาก และการลงแขก แต่ไม่ควรส่งเสริมบุญข้าวจี และการขอฝน นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับประเพณีค่านี้นี้จากครอบครัวและท้องถิ่น ดังนั้นครอบครัวและท้องถิ่นควรเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีเหล่านี้ด้วย ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประเพณีนั้น ส่วนใหญ่นักศึกษาทั้ง 2 ระดับเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญข้าวสาก บุญคุณदान บุญข้าวจี การลงแขก และบุญบั้งไฟ แต่ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีการขอฝนเช่นเดียวกัน

2.2.4 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา จากแบบสอบถาม พบว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพรู้จักประเพณีบุญเซาพรรษา บุญเวส บุญออกพรรษา บุญกฐิน ผ้าป่า บุญกระยาสารท บุญวิสาขบูชา และการบวชนาค มากกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แต่รู้จักประเพณีบุญเซากรรม บุญข้าวประดับดิน และพิธีโคณฑา น้อยกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ นอกจากนี้แล้วส่วนใหญ่นักศึกษาทั้ง 2 ระดับเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีค่านี้นี้ทุกประเพณี ครอบครัวและท้องถิ่นควรเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณี เนื่องจากเป็นแหล่งที่ให้ความรู้แก่นักศึกษามากกว่าสถานศึกษา ในการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีเกี่ยวกับศาสนาทุกประเพณีมากกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ยกเว้นประเพณีบุญเซากรรม

2.2.5 ประเพณีเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่น จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้ง 2 ระดับรู้จักชมอย่างมากที่สุด และไม่คอยรู้จัก เรือมอฮาโย เช่นเดียวกับ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงรู้จักประเพณีเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่นอื่น ๆ มากกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ยกเว้นเพลงโคราช นอกจากนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีค่านี้นักศึกษาทุกคนประเพณี โดยนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเห็นว่าควรส่งเสริมเรือมอฮาโยมากที่สุด แต่นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เห็นควรส่งเสริมโกนจุกต้องมากที่สุด ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประเพณีนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีเรือมอฮาโย และไม่คอยเข้าร่วมกิจกรรมเพลงโคราช ส่วนประเพณีอื่น ๆ นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีเช่นเดียวกัน ครอบครัว สถานศึกษา และท้องถิ่น เป็นแหล่งความรู้ของนักศึกษา ดังนั้นจึงควรเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีค่านี้นัก

2.3 โอกาสในการรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของนักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 1 และกลุ่มภูมิลำเนาที่ 2

2.3.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและมรดก จากแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มภูมิลำเนา รู้จักประเพณีกินคอง งันเฮือนดี การตั้งศาลพระภูมิ และโกนจุก เป็นอย่างดี และไม่คอยรู้จักประเพณีศักดิ์แม่ไฟ เช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีกินคอง งันเฮือนดี นอกจากนี้ นักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 1 เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีศักดิ์แม่ไฟ ทำบุญต้ออายุ มากกว่านักศึกษากลุ่มภูมิลำเนาที่ 2 และนักศึกษากลุ่มภูมิลำเนาที่ 2 เห็นควรส่งเสริมประเพณีการตั้งศาลพระภูมิ โกนจุก มากกว่านักศึกษากลุ่มภูมิลำเนาที่ 1 ส่วนใหญ่แล้วนักศึกษารู้เกี่ยวกับประเพณีค่านี้นักจากครอบครัวและท้องถิ่น ดังนั้นครอบครัวและท้องถิ่นควรเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีเหล่านี้ด้วย ส่วนใหญ่นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มภูมิลำเนา เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีกินคอง งันเฮือนดี มากเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษากลุ่มภูมิลำเนาที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีอื่น ๆ ทุกประเพณีมากกว่านักศึกษากลุ่มภูมิลำเนาที่ 1

2.3.2 ประเพณีเกี่ยวกับสังคม จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มภูมิลำเนาส่วนใหญ่ เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญสงกรานต์ และลอยกระทง นักศึกษากลุ่มภูมิลำเนาที่ 1 รู้จักประเพณีแข่งเรือ สู่ขวัญ การผูกเสี่ยว และบุญกุ่มข้าวใหญ่

ดีกว่านักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 2 และนักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 2 รู้จักประเพณี บุญชำชะ และสร้างพระ รคน้ำผู้ใหญ่ ดีกว่านักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 1 นอกจากนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ยังเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีบุญสงกรานต์ แข่งเรือ และลอยกระทง นักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 1 เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ การผูกเสี่ยว มากกว่านักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 2 และนักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 2 เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีสู่ขวัญ สร้างพระ รคน้ำผู้ใหญ่ และบุญชำชะ มากกว่านักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 1 นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากครอบครัว และท้องถิ่น จึงควรเป็น ผู้ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีค่านี้อย่าง ซึ่งนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มภูมิลำเนาส่วนใหญ่ เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีลอยกระทง บุญสงกรานต์ และสร้างพระ รคน้ำผู้ใหญ่ นอกจากนี้ นักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ และ แข่งเรือ มากกว่านักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 2 แต่ นักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญชำชะ การผูกเสี่ยว สู่ขวัญ มากกว่านักศึกษาในกลุ่ม ภูมิลำเนาที่ 1

2.3.3 ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ จากแบบสอบถาม พบว่านักศึกษา ทั้ง 2 กลุ่มภูมิลำเนาส่วนใหญ่รู้จักประเพณีบุญคูณลาน บุญบั้งไฟ การลงแขก และการ ขอฟนเป็นอย่างดี แต่ไม่ค่อยรู้จักประเพณีบุญข้าวจี นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าควร ส่งเสริมประเพณีค่านี้นั้นทุกประเพณี ยกเว้นประเพณีการขอฟน ครอบครัวและท้องถิ่น เป็นแหล่งให้ความรู้แก่นักศึกษา จึงมีผู้เห็นควรวินิจฉัยจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีค่านี้อย่าง นอกจากนี้นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีมากทุกประเพณี ยกเว้น ประเพณีการขอฟนซึ่งมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมน้อยที่สุด

2.3.4 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา จากแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่รู้จักประเพณีบุญเวส บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญ กรุณ ฌาป้า บุญกระยาสารท บุญวิสาขบูชา และการบวชนาค เป็นอย่างดี แต่ไม่ค่อย รู้จักประเพณีบุญเข้ากรรม บุญข้าวประดับดิน และพิธีโศคนก อีกทั้งเห็นว่าควรส่งเสริม ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาทุกประเพณี โดยครอบครัว ท้องถิ่น และสถานศึกษา เป็นผู้จัด กิจกรรมส่งเสริมประเพณี เพราะเป็นแหล่งที่ให้ความรู้แก่นักศึกษา นอกจากนี้แล้ว ยังพบว่า นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา

มากเช่นเดียวกัน นักศึกษาในกลุ่มภูมิคำเนาที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญเข้ากรรม บุญกุศล ผ้าป่า บุญข้าวประดับดิน และพิธีโคนตา น้อยกว่านักศึกษาในกลุ่มภูมิคำเนาที่ 2 และนักศึกษาในกลุ่มภูมิคำเนาที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญเวส บุญกระยาสาร บุญวิสาขบูชา และการบวชนาค น้อยกว่านักศึกษาในกลุ่มภูมิคำเนาที่ 1

2.3.5 ประเพณีเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่น จากแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มภูมิคำเนารู้จักกันตรีม หมอลำ เข็ง และ มโหรี เป็นอย่างดี แต่ไม่ค่อยรู้จัก เรือมอไช เรือมตรด เจริง กโนมตึงต๋อง และ เรือมอันเร นักศึกษาในกลุ่มภูมิคำเนาที่ 1 รู้จักเพลงโคราชดีกว่านักศึกษาในกลุ่มภูมิคำเนาที่ 2 นอกจากนี้นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีทุกประเพณีและเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประเพณีด้วย แต่ก็มีนักศึกษาส่วนน้อยที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม และนักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับประเพณีค่านนี้จากครอบครัว สถานศึกษา ทองถิ่น ดังนั้นสถาบันดังกล่าวควรเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีค่านนี้ด้วยเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชายและหญิงเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้าน ก่อนที่จะเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชายและหญิงเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ปัจจัยอันหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักศึกษา ก็คือ โอกาสในการรับรู้ และการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีพื้นบ้านดังกล่าวของหญิงและชายในสังคมนั้นแตกต่างกัน ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีพื้นบ้านได้ ดังงานวิจัยของ รอสโค และคนอื่นๆ (Roscoe and Others อ้างถึงใน ซดชี่ กุดประคิมฐ์ 2527: 64) พบว่า โดยทั่วไปแล้วนักศึกษาชายมีค่านิยมเชิงเสรีนิยมมากกว่านักศึกษาหญิง ซึ่งเป็นอนุรักษนิยม มีความผูกพันอยู่กับวัฒนธรรมประจำชาติมากกว่านักศึกษาชาย นอกจากนี้ แบรี่ (Barry อ้างถึงใน กุมเวียง อริยกะบุตร 2513: 6) ยังศึกษาพบว่า ชายไทยไม่ค่อยเก็บความรู้สึกเหมือนเพศหญิง เป็นบุคคลที่มีชีวิตขึ้นอยู่กับเหตุผลและจริยธรรม มักจะตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผล ส่วนเพศหญิงเป็นพวกที่ค่อนข้างจะหัวเก่า พยายามรักษาขนบธรรมเนียม และคุณค่าต่าง ๆ ของประเทศไว้ เอ็กซ์ไลน์ และคนอื่นๆ (Exline and Others อ้างถึงใน ไวรซ์ เจียมบรรจง 2523: 117)

ศึกษาพบว่า เพศหญิงมีความสนใจผู้คนและสนใจที่จะรู้เรื่องราวของคนอื่นมากกว่าเพศชาย เพศหญิงต้องการผูกพัน และถูกผูกพัน เพื่อความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้ เพศหญิงยังมีความเต็มใจมากกว่าที่จะให้หรือรับ ทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affection) มากกว่าเพศชาย วัลลภ พุ่มพวง (2514: 174-175) ได้ศึกษาดังความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี พบว่า ชายและหญิงมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องของประเพณีที่ระคับความมีนัยสำคัญ .01 คือ หญิงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติและเห็นความสำคัญของประเพณีมากกว่าชาย และคนไทยมีแนวโน้มยังมีค่านิยมในวัฒนธรรมไทยอยู่

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมแล้วจะเห็นว่าสังคมไทยได้กำหนดให้ชายและหญิงมีบทบาทต่างกัน โดยผ่านกระบวนการสังคมประกิจ (Socialization) กล่าวคือ สังคมไทยตั้งแต่โบราณมาได้มีการอบรมสั่งสอนหญิงให้ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านที่ดีต่อไป สิ่งที่จะต้องเรียนคือการฝึกหัดการบ้านการเรือน ตลอดจนให้ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ จึงทำให้ทั้ง 2 เพศมีความแตกต่างกันในด้านความสนใจ กิจกรรม ทักษะ คติ คั้งที่ ชลธิ์ กุดประดิษฐ์ (2527: 64) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวัฒนธรรมไทยกับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตเมืองพัทยา ว่า โดยทั่วไปแล้วเพศชายจะได้รับการสนับสนุนให้ฝึกกิจกรรมกล้าแสดงออก มีลักษณะเป็นผู้นำ แสวงหาความสำเร็จในชีวิตและชวนชวายหาความรู้ ในขณะที่เพศหญิงต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของประเพณีมากกว่าเพศชาย ควยการอบรมปลูกฝังตลอดจนฝึกให้ประพฤติปฏิบัติหรือมีกิจกรรมภายในครอบครัวที่ส่งเสริมให้พร้อมที่จะเต็มใจเป็นกุลสตรีที่ดีต่อไป จนมีคำกล่าวในสังคมไทยที่ว่า "สตรีนั้นต้องปฏิบัติตนให้เสมือนที่จะเป็นแม่ศรีเรือนในอนาคต" หรือ "ดูข้างในดูหางดูนางให้ดูแม่" คำกล่าวเหล่านี้จึงเป็นสิ่งกระตุ้นให้หญิงไทยต้องพยายามวางตัวให้ดีและเหมาะสม ตลอดจนพยายามอบรมบ่มนิสัยบุตรสาวให้เป็นที่ชมเชย และได้รับการยกย่องจากสังคม ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นให้ฝ่ายหญิงปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเหตุผลดังกล่าวอาจมีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษาชายและหญิงเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและบุคคล นักศึกษาทั้งหญิงและชายมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับประเพณีด้านนี้ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีกินทอง และงันเฮือนคี ซึ่งประเพณีกินทองหรือแรงงานของชาวอีสานนั้นยังเป็นประเพณีที่ยังนิยมยึดถือกันอยู่มาก เป็นประเพณีที่มีความสำคัญในวัยหนุ่มสาวซึ่งมีความสนใจในเพศตรงข้ามอันเกี่ยวพันถึงการแต่งงาน นักศึกษาซึ่งเป็นวัยรุ่นย่อมมีความสนใจเป็นพิเศษ ส่วนประเพณีงันเฮือนคีหรืองานศพก็เป็นประเพณีแสดงให้เห็นถึงความเป็นคนดีของกนตายหรือครอบครัวได้ เพราะในชนบทไม่มีการออกบัตรเชิญให้ไปงานศพ ทุกคนไปงานศพด้วยความสมัครใจ ไปด้วยความนับถือผู้ตายและครอบครัว ในชนบทจึงมีวิสัยมองความดีงามของคนจากงานศพซึ่งเป็นการแสดงน้ำใจครั้งสุดท้ายต่อผู้ตาย นักศึกษามีโอกาสพบเห็นรวมทั้งได้ไปร่วมงาน ตลอดจนมองเห็นประโยชน์จึงเห็นว่าควรส่งเสริมให้มีอยู่เสมอไป และตัวนักศึกษาก็มีความตั้งใจจะไปร่วมกิจกรรมด้วย ส่วนประเพณีที่นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้รอบรู้ จึงไม่ค่อยรู้จัก ได้ ประเพณีที่คิดค้นไป แมว่าจะมีโอกาสรับรู้อยู่ แต่นักศึกษาก็ยังอยากให้มีการส่งเสริมให้แพร่หลายในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประเพณีที่คิดค้นไปเป็นประเพณีที่จัดขึ้นมาเพื่อแสดงความยินดีที่เด็กที่คลอดมาครบ 1 เดือนมีชีวิตอยู่ และแม่ซึ่งอยู่ไฟซึ่งได้รับความลำบากมา 1 เดือน การอยู่ไฟของชาวอีสานเรียกว่า การอยู่กรรม ดังนั้นในการทำพิธีที่คิดค้นไปของลูกจึงเป็นวันที่แม่ออกกรรมด้วยผู้มารวมงานจึงมารวมงานด้วยความยินดีทั้ง 2 เรื่อง คือ ยินดีในความอยู่รอดของลูกและแม่ ซึ่งนักศึกษาเห็นว่าพิธีนี้ควรจะได้รับการส่งเสริมให้เื้อยุดอย่างแพร่หลาย สำหรับประเพณีที่นักศึกษามีความรู้ดีพอสมควร แต่มีความเห็นในเรื่องให้การส่งเสริมน้อยกว่าทุกประเพณี คือ ประเพณีทำบุญทออายุ ซึ่งกระทำขึ้นเพื่อขอให้ชีวิตของคนยืนยาวขึ้น และประเพณีการตั้งศาลพระภูมิ ซึ่งกระทำขึ้นเพื่อขอให้พระภูมิช่วยคุ้มครองตนเอง ครอบครัวและทรัพย์สินรอดพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ จุดมุ่งหมายในการประกอบกิจประเพณีดังกล่าวเป็นความเชื่อที่พิสูจน์ไม่ได้ นักศึกษาซึ่งอยู่ในสังคมที่เจริญด้วยวิทยาศาสตร์ เน้นวัตถุและเหตุผล นักศึกษาจึงเห็นว่าไม่ควรส่งเสริมประเพณีดังกล่าวเท่าที่ควร สำหรับประเพณีอื่น ๆ นักศึกษามีความคิดเห็นระดับปานกลาง อาจสรุปได้ว่า นักศึกษาทั้งชายและหญิงเห็นด้วยกับประเพณีกินทอง งันเฮือนคี ตักตมไฟ โคนจุก เพราะมีค่ารอยละของนักศึกษาที่เห็นว่าควรให้การส่งเสริมอยู่ในระดับสูง และไม่เห็นด้วยกับประเพณีทำบุญทออายุ และการตั้งศาลพระภูมิ เพราะรอยละของนักศึกษาที่เห็นว่าควรให้การส่งเสริมอยู่ในระดับต่ำ

1.2 ประเพณีเกี่ยวกับสังฆม ซึ่งได้แก่ บุญชำระ บุญสงกรานต์

บุญกุ่มข้าวใหญ่ การผูกเสี่ยว สุขขัญย สรงน้ำพระ รคน้ำผู้ใหญ่ แข่งเรือ และลอยกระทง นักศึกษาทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่รู้จักประเพณีค่านี้นี้เกือบทุกประเพณี แต่นักศึกษาชายรู้จักประเพณีลอยกระทงหรือไหลเสียดไฟ และบุญสงกรานต์ดีที่สุด แต่ไม่ค่อยรู้จักประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ สรงน้ำพระ รคน้ำผู้ใหญ่ แสดงว่า นักศึกษาชายมีโอกาสรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีลอยกระทงและบุญสงกรานต์มาก และไม่คอยมีโอกาสได้รับรู้ประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ สรงน้ำพระ รคน้ำผู้ใหญ่ เท่าที่ควร ส่วนนักศึกษาหญิงรู้จักประเพณีลอยกระทง และสงกรานต์ มากเช่นเดียวกับนักศึกษาชาย แต่ไม่ค่อยรู้จักประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ และบุญชำระ สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมประเพณีค่านี้นักศึกษาหญิงมีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมทุกประเพณี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้หญิงมีความผูกพันกับสังฆมมากกว่าชายนั่นเอง ประเพณีที่นักศึกษาหญิงเห็นว่าควรส่งเสริมมากที่สุด ในบรรดาประเพณีค่านี้นั้นทั้งหมดก็คือ ประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ แต่ก็มีร้อยละของนักศึกษาหญิงเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่านักศึกษาชายซึ่งเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีนี้ แต่มีร้อยละของนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า สำหรับนักศึกษาชายมีความเห็นว่าควรส่งเสริมทุกประเพณี แต่ร้อยละของนักศึกษาที่เห็นว่าควรส่งเสริมมีน้อยกว่านักศึกษาหญิงทุกประเพณี แต่เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีแข่งเรือหรือชวงเฮือ และบุญสงกรานต์มากที่สุด ซึ่งนักศึกษาชายจะเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดด้วย แต่นักศึกษาชายเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ แต่ร้อยละของนักศึกษาชายจะเข้าร่วมกิจกรรมน้อย แสดงว่านักศึกษาหญิงเห็นด้วยกับประเพณีค่านี้นี้มากกว่านักศึกษาชาย เพราะเห็นว่าควรส่งเสริมทุกประเพณี แต่เหตุที่นักศึกษาหญิงจะเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีแข่งเรือน้อยทั้ง ๆ ที่เห็นว่าควรส่งเสริม อาจเป็นเพราะการแข่งเรือเป็นที่หาอย่างหนึ่งซึ่งต้องอาศัยกำลังและเสียงอันตรายนเกินกว่าผู้หญิงจะกระทำได้อีกทั้งการแข่งเรือก็เป็นกิจกรรมของฝ่ายชายมาโดยตลอด จึงเป็นเหตุให้นักศึกษาหญิงเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีนี้ก็น้อยก็เป็นได้ สำหรับนักศึกษาชายมีความเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีค่านี้นี้เกือบทุกประเพณี มีประเพณีที่เห็นว่าไม่ควรส่งเสริม คือ ประเพณีสุขขัญย และมีร้อยละของนักศึกษาชายเข้าร่วมกิจกรรมน้อยด้วย ก็แสดงว่านักศึกษาชายไม่เห็นด้วยกับประเพณีสุขขัญย ซึ่งแตกต่างไปจากนักศึกษาหญิง ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วย

1.3 ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งได้แก่ บุญคุณลาน บุญข้าวจี

บุญบั้งไฟ บุญข้าวสาก การขอฝน และการลงแขก ซึ่งนักศึกษาทั้งชายและหญิงมีโอกาสในการรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีค่านนี้ใกล้เคียงกัน สังเกตได้จากร้อยละของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มรู้จักประเพณีค่านนี้ดีเกือบทุกประเพณี นอกจากประเพณีบุญข้าวจี และบุญข้าวสาก ส่วนการส่งเสริมประเพณีค่านนี้ นักศึกษา เห็นว่าควรส่งเสริมทุกประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงแขก บุญคุณลาน เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา นักศึกษาจึงมีโอกาสเรียนรู้และมีประสบการณ์มาก เป็นธรรมชาติ ส่วนการลงแขกเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อผู้ใดต้องการความช่วยเหลือก็เต็มใจช่วยเหลือ นักศึกษาจึงเห็นว่า มีประโยชน์ต่อชีวิตชนบทอย่างยิ่ง จึงมีร้อยละของนักศึกษาทั้งหญิงและชาย เห็นควรส่งเสริมมากเช่นเดียวกัน สำหรับประเพณีที่นักศึกษากางกั้นเห็นว่าไม่ควรส่งเสริม คือ การขอฝน โดยการอ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้ช่วยเหลือโดยให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เพื่อจะได้ประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยลดี นักศึกษาคงเห็นว่าเป็นความศรัทธาความเชื่อที่ไม่มีเหตุผล พิสูจน์ไม่ได้ในทางวิทยาศาสตร์ จึงไม่เข้าร่วมกิจกรรมและเห็นว่าไม่ควรส่งเสริมด้วย จะเห็นได้ว่า นักศึกษาทั้งชายและหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีเกี่ยวกับอาชีพคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มใกล้เคียงกันมาก อีกทั้งโอกาสในการรับรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาไม่แตกต่างกันด้วย

1.4 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ได้แก่ บุญเข้ากรรม บุญเวส

บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญกฐิน ผ้าป่า บุญข้าวประดับดิน บุญกระยาสาธ บุญวิสาขบูชา การบวชนาค และพิธีโกนคาง ซึ่งนักศึกษาชายรู้จักประเพณีดังกล่าวเกือบทุกประเพณี ยกเว้นประเพณีบุญเข้ากรรม และบุญกฐิน ผ้าป่า ส่วนนักศึกษาหญิงก็รู้จักประเพณีดังกล่าวเช่นเดียวกัน ยกเว้นประเพณีบุญเข้ากรรม บุญข้าวประดับดิน และพิธีโกนคาง ซึ่งก็แสดงว่านักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีโอกาสในการรับรู้ในประเพณีดังกล่าวต่างกัน ส่วนการส่งเสริมประเพณีดังกล่าว นักศึกษาทั้งหญิงและชายต่างก็เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีทุกประเพณีเช่นเดียวกัน แต่การเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน โดยนักศึกษาชายเข้าร่วมกิจกรรมบุญกฐินน้อยกว่านักศึกษาหญิง แต่เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีบุญเข้ากรรมมากกว่านักศึกษาหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

นักศึกษาหญิงเห็นด้วยกับศาสนามากกว่านักศึกษาชาย เห็นความจำเป็นและประโยชน์ของศาสนามากกว่านักศึกษาชายนั่นเอง (ภูมิเวียง อริยกะบุตร 2513: 6)

1.5 ประเพณีเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่น ได้แก่ เพลงโคราช หมอลำ เข็ญ กัณฑ์มี เรือมอันเร กโนบตึงต่อง เรือมตรต เรือมอาโย เจริญ และ มโหรี ซึ่งนักศึกษาทั้งชายและหญิงไม่ค่อยรู้จักประเพณีดังกล่าวเท่าที่ควรทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษามีโอกาสรับรู้น้อยนั่นเอง ทั้งนี้ก็สังเกตได้จากร้อยละของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มที่ได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ คือ ครอบครัวยุติธรรม สถานศึกษา และท้องถิ่น ส่วนการส่งเสริมดังกล่าวนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มเห็นสมควรส่งเสริมทุกประเพณีอย่างยิ่ง แต่ร้อยละของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในเขตเทศบาล และร้อยละของนักศึกษาหญิงเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีดังกล่าวมากกว่าร้อยละของนักศึกษาชายเกือบทุกประเพณี ซึ่งก็แสดงว่านักศึกษาหญิงเห็นด้วยกับประเพณีการแสดงและการละเล่นแตกต่างกันกับนักศึกษาชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศิลปะการแสดง การร้องรำทำเพลงต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่หญิงมีบทบาทกว่าชายมาตั้งแต่โบราณมาจนกระทั่งปัจจุบัน แม้ว่าในการละเล่นหรือการแสดงนั้น ๆ จะมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย คนส่วนใหญ่ก็ยังให้ความสนใจผู้หญิงมากกว่าผู้ชายอยู่เสมอ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า นักศึกษาทั้ง 2 ระดับมีโอกาสได้รับการอบรม ปลูกฝัง และเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคม อันได้แก่ ครอบครัวยุติธรรม สถานศึกษา และท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ วัดใกล้เคียงกัน แต่นักศึกษาอาจมีโอกาสรับรู้ประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากสถานศึกษาน้อยกว่าแหล่งอื่นก็เป็นได้ อีกทั้งการเรียนการสอนเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือในระดับใกล้เคียงกัน ดังนั้นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงซึ่งอยู่ในระดับการศึกษาที่สูงกว่าจึงมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีดังกล่าวไม่แตกต่างกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกอบกับนักศึกษาทั้ง 2 ระดับอยู่ในวัยรุ่นตอนปลายเช่นเดียวกัน ซึ่งบุคคลในวัยนี้จะมีลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกคล้อยตามวัฒนธรรม ไม่ค่อยมีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ในเรื่องที่ขัดต่อวัฒนธรรมหรือประเพณี และยังมีแนวโน้มที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้อีกด้วย (ชลธิ์ กุลประคิมฐ์ 2527: 65) นอกจากนี้นักศึกษาทั้ง 2 ระดับยังมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมไม่แตกต่างกัน

มากนัก กล่าวคือ นักศึกษาเป็นชาวชนบท ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยเฉพาะการทำนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณีพื้นบ้านของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือประชาชนชาวอีสานก็เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรและการทำบุญทางศาสนาพุทธ ทำให้นักศึกษาได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับประเพณีดังกล่าวได้ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้นักศึกษาทั้ง 2 ระดับยังเลื่อมใสในประเพณีเหล่านี้อยู่มากโดยสังเกตจากร้อยละของนักศึกษาทั้ง 2 ระดับที่เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ในภาคนี้ แมวว่าจะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นก็ตาม ซึ่งก็ขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ ประคอม ตั้งคำ (2511: 40) ที่ศึกษาพบว่า ความเชื่อต่าง ๆ จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ผู้ที่ได้รับการศึกษามากจะเชื่อได้น้อย และผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อยจะเชื่อได้น้อย จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านของนักศึกษาทั้ง 2 ระดับคล้ายคลึงกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและบุคคล ไค้แก ตัดผมไฟ โจนจุก กินคอง งันเฮือนคี ทำบุญตออายุ และการตั้งศาลพระภูมิ ซึ่งนักศึกษารู้จักประเพณีดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีกินคอง และงันเฮือนคี ส่วนประเพณีที่นักศึกษาไม่ค่อยรู้จัก ไค้แก ตัดผมไฟ ทั้งนี้ก็อาจเป็นเพราะว่าประเพณีกินคองหรือแต่งงาน และงันเฮือนคีหรืองานศพ เป็นประเพณีที่นักศึกษาทั้ง 2 ระดับมีโอกาสรับรู้มากจากแหล่งความรู้ทั้งครอบครัว สถานศึกษา และท้องถิ่น เนื่องจากเป็นประเพณีนิยมที่ยังคงปฏิบัติกันอยู่ในสังคม ซึ่งก็ตรงกับผลงานวิจัยของ รัชนิกร เศรษฐ (2523: ค) ที่พบว่า ชาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีคนอยู่ในขอบเขตชนบทธรรมเนียมอันดี ความสัมพันธ์ทางเพศอย่างลึกซึ้งก่อนแต่งงานไม่มี และในการแต่งงานจะต้องจัดพิธีแต่งงานโดยฝ่ายชายออกค่าใช้จ่ายมากกว่าฝ่ายหญิง และนักศึกษาอาจจะไม่ค่อยได้มีโอกาสรับรู้เกี่ยวกับประเพณีตัดผมไฟ เนื่องจากไม่ค่อยได้ปฏิบัติกันในปัจจุบัน ทั้งนี้ก็อาจเป็นเพราะเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และในปัจจุบันหลังการคลอดบุตรก็ไม่ค่อยอยู่ไฟให้ครบ 1 เดือนเหมือนสมัยก่อน เนื่องจากการแพทย์ได้เจริญขึ้นมากแล้ว แต่อย่างไรก็ตามนักศึกษาทั้ง 2 ระดับก็มีความเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีกินคอง งันเฮือนคีอย่างยิ่ง เพราะนักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจดี และมองเห็นความสำคัญของประเพณีดังกล่าว ส่วนประเพณีตัดผมไฟนั้นนักศึกษาก็ยังเห็นว่าควรส่งเสริมให้มีอยู่ต่อไปอีกทั้ง ๆ ที่ไม่ค่อยมี

ความรู้มากขึ้นก็ตาม สำหรับประเพณีทำบุญต่ออายุ ซึ่งเป็นประเพณีที่เกิดจากความเชื่อที่ว่า เมื่อกระทำแล้วจะทำให้อายุยืนกว่าเดิม และประเพณีการตั้งศาลพระภูมิซึ่งเป็นการอ้อนวอนพระภูมิให้คุ้มครองอันตรายต่าง ๆ ให้แก่ตนเอง ครอบครัว และทรัพย์สิน นักศึกษาเห็นว่าไม่ควรส่งเสริม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าได้รับความรู้สมัยใหม่ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเชื่อต่อวัตถุและเหตุผล

2.2 ประเพณีเกี่ยวกับสังคม ได้แก่ บุญช่าชะ บุญสงกรานต์

บุญกุ่มข้าวใหญ่ การผูกเสี่ยว สุขขัญย สรงน้ำพระ รคน้ำผู้ใหญ่ แข่งเรือ และลอยกระทง ซึ่งนักศึกษาทั้ง 2 ระดับส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีบุญสงกรานต์และลอยกระทง ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่างานบุญสงกรานต์เป็นประเพณีที่นิยมกันแพร่หลายในสังคมไทย อีกทั้งทางราชการก็สนับสนุนในวันที่ 13 เมษายน ซึ่งเป็นวันสงกรานต์วันแรก เป็นวันหยุดราชการ และประเพณีลอยกระทงก็ได้รับการส่งเสริมให้มียุ่อย่างแพร่หลายโดยการสนับสนุนจากสถาบันต่าง ๆ ทั้งครอบครัว สถานศึกษา และท้องถิ่น เป็นเหตุให้นักศึกษามีโอกาสได้รับรู้มากขึ้นตามไปด้วย ส่วนประเพณีบุญช่าชะซึ่งเป็นประเพณีที่มุ่งขับไล่สิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ รวมทั้งการขจัดสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ให้หมดไป เพื่อให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ซึ่งเป็นประเพณีทำบุญถวายข้าวเปลือกเพื่อหาทุนทรัพย์มาทำบุญบำรุงวัดนั้น นักศึกษาไม่ค่อยรู้จัก เพราะไม่ค่อยมีการประเพณีปฏิบัติกันแล้วในปัจจุบัน เพราะบุญช่าชะเป็นประเพณีที่มีจุดมุ่งหมายในการกระทำคล้ายคลึงกับสัปดาห์แห่งการทำ ความสะอาดของกระทรวงสาธารณสุข แต่แตกต่างกันในเรื่องวิธีการเท่านั้น ดังนั้นบุญช่าชะจึงเป็นประเพณีที่อาจจะไม่ค่อยเหมาะสมกับสังคมปัจจุบันก็ได้ จึงไม่ได้ปฏิบัติกัน ส่วนประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่นั้นก็ไม่ค่อยมีการปฏิบัติกัน เนื่องจากการทำบุญในปัจจุบันสามารถทำบุญถวายสิ่งของใดก็ได้ที่สะดวกต่อการจัดหามาทำบุญและข้าวเปลือกที่ชาวบ้านนำมารวมกันเพื่อทำบุญ อาจมีข้าวเปลือกหลายชนิดซึ่งคุณภาพก็แตกต่างกันไปปะปนทำให้การซื้อขายลำบากก็เป็นได้ ดังนั้นชาวอีสานจึงไม่มีใครจะทำบุญกุ่มข้าวใหญ่

2.3 ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่ บุญคุณลาน บุญข้าวจี บุญบั้งไฟ

บุญข้าวสาก การขอฝน และการลงแขก ซึ่งนักศึกษาทั้ง 2 ระดับส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับบุญคุณลาน บุญบั้งไฟ การลงแขก และการขอฝน แต่ไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีบุญข้าวจี และบุญข้าวสาก เช่นเดียวกัน แสดงว่าท้องถิ่นของนักศึกษายังคงปฏิบัติตาม

ประเพณีที่นักศึกษามีความรู้ ส่วนประเพณีที่นักศึกษาไม่มีความรู้ก็เพราะไม่มีการปฏิบัติอยู่ในสังคมของนักศึกษา อีกทั้งไม่ก่อกองมีโอกาสดำเนินชีวิตโดยการฟังคำบอกเล่า การอ่านเอกสารหรือการพบเห็น นักศึกษาจึงมีโอกาสดำเนินชีวิตเกี่ยวกับประเพณีเหล่านั้นน้อย นักศึกษาทั้ง 2 ระดับส่วนใหญ่เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีบุญกุศลด้านซึ่งเป็นประเพณีทำบุญในวันชนชาวจีน ยิ่งเพื่อความเป็นที่ริมนกคดแก่เจ้าของข้าวและทรัพย์สิน บุญบั้งไฟซึ่งเป็นงานบุญที่มีความสนุกสนานรื่นเริงมากที่สุดกระทำเพื่อบูชา เทวดาขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล อีกทั้งเป็นประเพณีรื่นเริงครั้งใหญ่เป็นครั้งสุดท้ายก่อนลงมือทำนา บุญข้าวสากซึ่งเป็นประเพณีทำบุญเพื่อความเป็นที่ริมนกคดตนเองและเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับ อันเป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณทางหนึ่งและการลงแขก เป็นประเพณีที่ชาวบ้านได้ร่วมกันทำงานเมื่อมีผู้ต้องการความช่วยเหลือโดยไม่ตองวาจาง เพียงแต่มีข้อตกลงว่าจะไปช่วยเหลือกัน ผลัดเปลี่ยนกันไป จากเหตุผลดังกล่าวนักศึกษาจึงเห็นสมควรให้มีการส่งเสริม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่านักศึกษาทั้ง 2 ระดับมีทัศนคติที่ดีต่อประเพณีดังกล่าว ส่วนประเพณีที่นักศึกษาเห็นว่าไม่ควรส่งเสริม ได้แก่ ประเพณีบุญข้าวจีซึ่งเป็นประเพณีทำบุญถวายข้าวจีซึ่งทำถวายชาวเหนียวเสียบไม้ง่างไฟแล้วทากวายเป็น และปัจจุบันไม่นิยมทำบุญข้าวจี เพราะชาวอีสานสามารถจัดหาอาหารมาทำบุญได้สะดวกขึ้น มีอาหารที่ ๆ ที่จะทำบุญได้มากขึ้น ซึ่งต่างกับสมัยก่อน เมื่อเกิดความแห้งแล้ง ทำนาไม่ไคผล ก็ไม่สามารถจะหาของดี ๆ มาทำบุญได้ พระสงฆ์ก็อดอยาก ดังนั้นจึงจัดงานบุญข้าวจีเพื่อทำบุญถวายอาหารที่พอจะหาได้เพื่อสนองศรัทธาในพระพุทธศาสนา และประเพณีการขอฝนเป็นประเพณีที่กระทำเพื่ออ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยคลอบนาคาลให้ฝนตกลงมา เพื่อจะได้นำในการทำนา เนื่องจากชาวอีสานอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติเท่านั้น เมื่อฝนไม่ตกก็ทำนาไม่ได้ ชีวิตจึงขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบันนี้วิทยาการเจริญขึ้นประเพณีการขอฝนจึงเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นและไม่เหมาะสมกับสภาพสังคม จึงทำให้นักศึกษาเห็นว่าไม่ควรส่งเสริม ประเพณีที่นักศึกษาเห็นว่าควรส่งเสริมก็มีนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมมาก และประเพณีใดที่นักศึกษาเห็นว่าไม่ควรส่งเสริม นักศึกษาก็จะเข้าร่วมกิจกรรมน้อยเช่นเดียวกัน

2.4 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ได้แก่ บุญเข้ากรรม บุญเวส

บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญกรู้น้ำป่า บุญข้าวประดับดิน บุญกระยาสารท บุญวิสาขบูชา การบวชนาค และพิธีโกนตา ซึ่งนักศึกษาทั้ง 2 ระดับส่วนใหญ่รู้จัก

ทุกประเพณี เห็นว่าควรส่งเสริมทุกประเพณีและจะเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีดังกล่าวทั้งนี้ ก็เพราะว่าประเพณีทุกประเพณีเป็นประเพณีทำบุญทางศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาที่ชาวไทย นับถือจนเป็นศาสนาประจำชาติ ประกอบกับการดำเนินชีวิตของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาศัยหลักคุณธรรมทางศาสนาพุทธด้วย จึงทำให้นักศึกษาเห็นว่าประเพณีเกี่ยวกับศาสนาทุกประเพณี มีความจำเป็นต่อสังคมไทยอยู่

2.5 ประเพณีเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่น ไล่แก่ เพลงโคราช หมอลำ เข่ง กันตรึม เรือมอญเร กโนมตึงต่อง เรือมตรต เรือมอาโย เจริียง และ มโหรี ซึ่งนักศึกษาทั้ง 2 ระดับมีความรู้เกี่ยวกับหมอลำมากที่สุด เพราะหมอลำเป็นการแสดงที่แพร่หลายในหมู่ชาวอีสาน ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน ในงานใดมีมหรสพก็ต้องมีหมอลำร่วมให้ความสนุกสนานด้วยเสมอ เป็นเหตุให้นักศึกษามีโอกาสได้รับรู้ได้มากกว่าประเพณีอื่น และนักศึกษาไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรือมอาโยทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่ค่อยได้พบเห็น ประกอบกับการเล่นเรือมอาโย จะเล่นเป็นภาษาเขมร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้อาจพูดภาษาเขมรได้น้อย อาจไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควรจนไม่ค่อยรู้จักก็เป็นได้ ประเพณีด้านนี้ทุกประเพณีนักศึกษาก็เห็นว่าควรส่งเสริม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรือมอาโย และกโนมตึงต่อง ซึ่งประเพณีทั้ง 2 ประเภทนี้เป็นประเพณีของชาวไทยที่พูดภาษาเขมร แต่นักศึกษาเห็นว่าควรส่งเสริมให้แพร่หลาย เพราะประเพณีเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่นทุกประเพณีให้ความสนุกสนานแก่ผู้พบเห็นและได้เข้าร่วมกิจกรรม แม้ว่าบางครั้งอาจไม่เข้าใจภาษาที่ใช้ในการแสดง แต่ก็อาจเข้าใจในศิลปะท่ารำต่าง ๆ จนเป็นเหตุให้เห็นว่าควรส่งเสริมให้แพร่หลายในหมู่ประชาชนทั่ว ๆ ไป

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาอาชีวศึกษาในกลุ่มภูมิภาคที่ 1 และกลุ่มภูมิภาคที่ 2 เกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มภูมิภาคมีสภาพแวดล้อมทางสังคมใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ประชาชนในท้องถิ่นประกอบอาชีพทางการเกษตร นับถือศาสนาพุทธ จึงทำให้ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและการเกษตร เป็นไปในทางที่ดีไม่ขัดแย้ง ทั้งนี้ก็สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทรีย์ โคมิน และ สนิท สัมภักการ (2522: 113) ที่พบว่า ค่านิยมของคนในสังคมแตกต่างกันไปตามอาชีพและฐานะของบุคคล ในเมื่อ

นักศึกษาอยู่ในสภาพสังคมที่ใกล้เคียงกันได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ที่เหมือนกันย่อมมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันไปด้วย อาจกล่าวได้ว่านักศึกษามีโอกาสในการรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีที่น่านภาคตะวันออกเฉียงเหนือใกล้เคียงกัน และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีดังกล่าว ดังต่อไปนี้

3.1 ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและบุคคล ไค่แก๋ ตักดมไฟ โจนจุก กินคอง งันเฮือนคี ทำบุญต้ออายุ และการตั้งศาลพระภูมิ ซึ่งนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีโอกาสในการรับรู้เกี่ยวกับประเพณีกินคอง งันเฮือนคี การตั้งศาลพระภูมิ และโจนจุก จึงทำให้รู้จักประเพณีดังกล่าว และมีโอกาสในการรับรู้เกี่ยวกับประเพณีตักดมไฟน้อยจึงทำให้ไม่ค่อยรู้จักประเพณีตักดมไฟ ในการส่งเสริมประเพณีนั้นนักศึกษาเห็นว่าควรส่งเสริมทุกประเพณีแม้ว่าจะไม่ค่อยมีความรู้ก็ตาม เพราะประเพณีดังกล่าวเกี่ยวข้องกับขั้นตอนของชีวิตทุกคน และท้องถิ่นของนักศึกษาก็ปฏิบัติกันอยู่ นักศึกษาจึงมองเห็นประโยชน์ได้

3.2 ประเพณีเกี่ยวกับสังคม ไค่แก๋ บุญฆ่าชะ บุญสงกรานต์ บุญกุ่มข้าวใหญ่ การบุญเสี้ยว สู้ขวัญ สรงน้ำพระ รดน้ำผู้ใหญ่ แข่งเรือ และลอยกระทง ซึ่งนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มรู้จักประเพณีทุกประเพณีจะต่างกันอย่างแฉกก็ไม่มากนัก ต่างก็เห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีบุญสงกรานต์ แข่งเรือ และลอยกระทง ซึ่งประเพณีดังกล่าวจะเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับการรื่นเริงสนุกสนานมากกว่าประเพณีอื่น ๆ อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่ายทั้งรัฐบาลและเอกชนเพื่อให้เป็นที่แพร่หลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มอยู่ในวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ชอบสนุกสนาน ชอบสมาคม จึงมีความสนใจในประเพณีดังกล่าวเป็นพิเศษ

3.3 ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ ไค่แก๋ บุญคูณลาน บุญข้าวจี บุญบั้งไฟ บุญข้าวสาก การขอฝน และการลงแขก ซึ่งนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มต่างก็มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีบุญคูณลาน บุญบั้งไฟ การลงแขก และการขอฝน เพราะประชาชนยังยึดถือปฏิบัติกิจประเพณีดังกล่าวอยู่เป็นประจำทุกปี จึงทำให้นักศึกษามีโอกาสได้รับความรู้มาก ส่วนประเพณีบุญข้าวสากและบุญข้าวจีนั้นจัดทำเป็นบางปี และบางท้องถิ่นไม่ได้จัดทำแล้ว (ธีระ บุญเจริญ 2525: 17) จึงทำให้นักศึกษาไม่ค่อยรู้จัก อย่างไรก็ตามนักศึกษามีความเห็นว่าการส่งเสริมประเพณีด้านนี้ทุกประเพณี ยกเว้นประเพณีขอฝน โดยนักศึกษาคจะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเพณี ยกเว้นประเพณีขอฝน ทั้งนี้ก็อาจเป็นเพราะว่าประเพณี

ดังกล่าว เป็นประเพณีทำบุญทางศาสนาพุทธ และเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน ซึ่งนักศึกษาได้มีโอกาสรับรู้เป็นประจำอยู่แล้ว แต่สำหรับประเพณีขอมานั้น นักศึกษากังวลว่าเป็นประเพณีที่ไม่มีความจำเป็นในสังคมปัจจุบันซึ่งเจริญไปด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงเห็นว่าไม่ควรส่งเสริม ซึ่งก็ไม่ได้นิยามความว่าประเพณีขอมไม่ดี เพียงแต่ว่าไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมซึ่งเจริญด้วยวิทยาการอย่างปัจจุบันเท่านั้นเอง

3.4 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ไคแก บุญเข้ากรรม บุญเวส

บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญกฐิน บุญข้าวประดับดิน การบวชภาค บุญวิสาขบูชา พิธีโคณฑา และบุญกระยาสารท ซึ่งนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีเกี่ยวกับศาสนาเกือบทุกประเพณี แสดงว่าในท้องถิ่นของนักศึกษายังมีการปฏิบัติกันอยู่เนื่องจากเป็นประเพณีเกี่ยวกับศาสนาพุทธทั้งสิ้น แต่ก็ยังมีประเพณีที่นักศึกษาไม่ค่อยมีความรู้ ไคแก บุญเข้ากรรม บุญข้าวประดับดิน และพิธีโคณฑา ซึ่งประเพณีบุญเข้ากรรมเป็นประเพณีที่เปิดโอกาสให้พระภิกษุที่ตบอาบัติไคสำนึกผิด และชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ บุญข้าวประดับดิน เป็นประเพณีทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว และเป็นประเพณีที่กระทำก่อนเข้ามัสการ เป็นการลำบากแก่ชาวบ้าน และพระภิกษุ เหตุที่ต้องทำเข้ามัสการเพราะเชื่อว่าวิญญาณผู้ตายจะไม่มารับส่วนบุญ เมื่อมีแสงอาทิตย์ สำหรับประเพณีโคณฑา หรือพิธีโคณฑา ก็เป็นประเพณีที่รำลึกถึงผู้มีพระคุณทั้งที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้วของชาวไทยที่พูดภาษาเขมร ในแถบจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ ซึ่งประเพณีเหล่านี้ นักศึกษาไม่ค่อยได้พบเห็นในท้องถิ่น นักศึกษาจึงไม่ค่อยมีความรู้ การที่ประชาชนไม่ค่อยปฏิบัติกิจประเพณีเหล่านี้ อาจเป็นเพราะว่าประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำบุญก็ล้วนแต่เป็นการทำบุญที่อุทิศส่วนกุศลเป็นส่วนมาก บางประเพณีก็ทำความยุ่งยากให้แก่ฝ่ายวัดและฝ่ายชาวบ้านก็เลยไม่ค่อยนิยมทำในปัจจุบัน สำหรับประเพณีโคณฑา เป็นพิธีของชาวไทยที่พูดภาษาเขมร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่อาจพูดภาษาเขมรได้น้อย อย่างไรก็ตาม นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มต่างก็เห็นควรให้ส่งเสริมทุกประเพณี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษามีความคุ้นเคยกับประเพณีเหล่านี้มานาน จนเกิดความรู้สึกผูกพันเหมือนกับเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตก็เป็นได้

3.5 ประเพณีเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่น ไคแก เพลงโคราช

หมอลำ เข็ญ กัณฑ์มณี เรือมอันเร เรือมอาโย เรือมตรศ กโนบดิงต็อง เจริียง และมโหรี ซึ่งนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้แตกต่างกัน โดยนักศึกษาในกลุ่มภูมิลำเนาที่ 1

มีความรู้เกี่ยวกับหมอลำ เข็ง เพลงโคราช เป็นส่วนมาก ส่วนประเพณีอื่น ๆ นักศึกษาในกลุ่มภูมิคำเนาที่ 2 มีความรู้มากกว่า ทั้งนี้ก็เป็นเพราะนักศึกษากลุ่มภูมิคำเนาที่ 1 ส่วนใหญ่พูดภาษาไทยโคราช และไทยอีสาน ซึ่งประเพณี 4 ประเภทที่นักศึกษามีความรู้ นั้นได้มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างแพร่หลาย และนักศึกษาก็เข้าใจภาษาที่เข็งด้วย ส่วนนักศึกษากลุ่มภูมิคำเนาที่ 2 ซึ่งประชาชนในแถบนี้พูดภาษาเขมรเป็นส่วนใหญ่ จึงมีโอกาสได้พบเห็นบ่อย ๆ จนมีความรู้ แต่บางครั้งอาจจะไม่เข้าใจภาษาที่เข็งบ้าง อย่างไรก็ตาม นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มก็มีความเห็นว่า ควรส่งเสริมให้มีอยู่ทุกประเพณี อาจเป็นเพราะว่าประเพณีเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่นนี้เป็นประเพณีที่ให้ประโยชน์อย่างยิ่งทั้งประโยชน์ในด้านความบันเทิง ความรู้ ความเจริญแก่ท้องถิ่น และความสามัคคีในหมู่ประชาชน

ในการอภิปรายผลโดยแยกตามตัวแปรต่าง ๆ แล้ว พบว่า นักศึกษามีความเห็นว่าควรส่งเสริมประเพณีที่มีอยู่เกือบทุกประเพณี แต่ก็มีบางประเพณีที่เห็นว่าไม่ค่อยเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน นักศึกษาจึงเห็นว่าไม่ควรส่งเสริม ซึ่งพอสรุปได้ว่า ควรส่งเสริมทุกประเพณี ยกเว้นประเพณีขอฝน ทำบุญตักบาตร การตั้งกาลพระภูมิ บุญข้าวชะบุญกุมข้าวใหญ่ บุญข้าวจี เท่านั้น การที่นักศึกษามองเห็นว่าควรส่งเสริมก็อาจเป็นเพราะว่าประเพณีนั้น ๆ ยังมีประโยชน์ต่อสังคมปัจจุบันอยู่นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ก. ด้านการเรียนการสอน

1. ควรจัดเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่ค่อยแพร่หลาย แต่ควรให้ส่งเสริมให้มีอยู่สืบไปในวิชาสังคมศึกษาและภาษาไทย
2. ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีพื้นบ้านที่เกี่ยวกับศาสนา การแสดง และการละเล่นในรูปของกิจกรรมเสริมหลักสูตร อาจจัดตั้งขึ้นเป็นชมรมหรือกลุ่มผู้สนใจก็ได้ โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด
3. สถานศึกษาควรร่วมมือกับครอบครัวและท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมประเพณีพื้นบ้านตามโอกาสอย่างเต็มที่ เพราะครอบครัวและท้องถิ่น เป็นแหล่งที่ให้

ประสบการณ์แก่นักศึกษาโดยตรง

ข. ด้านการวิจัย

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบโดยใช้ตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ฐานะของนิคมารคา อาชีพของนิคมารคา และระดับการศึกษาของนิคมารคา

2. ควรให้มีการวิจัยในแนวคิดของประเพณีพื้นบ้านแต่ละประเภท เช่น ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ประเพณีเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่น ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ ประเพณีเกี่ยวกับสังคม ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและบุคคล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย